

„Eesti 100“ kajastamisest Statistikaametis

Siim Krusell

Statistikaameti peaanalüütik

Taust

- 2018. aastal saab Eesti 100. aastaseks 😊
- Ka Statistikaamet saaks ja peaks sinna oma panuse andma.
- Tehtu ei jääks piirduma juubeliga ja silma paistma vaid juubeli valguses.

Kaks ideed, mis omavahel tihedalt seotud

- Aegridade taastamine
- Juubelikogumiku väljaandmine
- Aegridade töö sisaldub juubelikogumikus

Aegridade taastamine

- Eesti elanike huvi ajaloo vastu on suur, kuid probleemiks on see, et objektiivseid arvandmeid möödajärgi kohta pole sageli lihtne leida, mistõttu pole alati ka võimalik tõestada vaidlusaluseid väiteid. Puudub ka üldine ülevaade selle kohta, missuguseid statistilisi andmeid Eesti kohta tegelikult üldse on olemas.
- Praegu on Eesti Statistikaameti avalikus andmebaasis suhteliselt pikad aegread olemas vaid rahvastikustatistikas (sünnid alates 1919 aastast), kuid siingi on andmed lünklikud ja piirduvad sündide-surmade ja abiellumistega. Kõigi teiste valdkondade puhul on avalikus andmebaasis valdavalt andmed alates 1990. või 2000. aastast.

Aegridade taastamine

- Luubi all näiteks rahvastik, majandus, elukeskkond, sotsiaalelu.
- Väga oluline oleks taastada andmed Eesti elanike välisrände kohta, mille kohta viimasel ajal on tehtud märkimisväärselt uurimusi. Ühiskonnaelu aitaksid paremini mõista minevikku ulatuvad andmed hariduse, tervishoiu ja sotsiaalkindlustuse kohta (mis tegelikult on trükisena olemas), samuti erinevatel perioodidel teostatud leibkonna eelarve uuringute (sh toidutarbimise) andmed, sest need näitavad Eesti elanike elujärge mõnevõrra kujukamalt kui pelgalt palgastatistika.
- Eesti elanikkonna tänast paiknemist Eestimaal aitab seletada ehitusstatistika viimase sajandi jooksul. Majandusandmetest on suhteliselt hästi taastatavad põllu- ja metsamajanduse andmed. Valikuliselt on võimalik esitada ka andmeid tööstustoodangu ja väliskaubanduse kohta.
- Lisaks püstitatud eesmärgile taastada ja tuua avalikkusele nähtavamaks aegread erinevates valdkondades alates Eesti Vabariigi algusaegadest oleks rikastav esimesel juhul liikuda ajas veelgi enam tagasi ning teisel juhul tuua esile ka mõni mitte päris harjumuspärane aegrida.

Aegridade taastamine

- Ajalooliste statistikaandmete üldkättesaadavaks muutmine (koos selgitavate kommentaaridega) aitaks Eesti inimestel adekvaatsemalt mõista oma ajalugu ja objektiivselt hinnata sellega seotud narratiive, mis oluliselt sõltuvad esitaja maailmavaatest ning elukogemusest.
- Aegridade taastamine ei piirdu üksnes arhiiviandmete otsimise ja korrastamisega (mis on kindlasti suur osa tööst), siin on kindlasti tarvis ka lünkade täitmist, mis tähendab väärtuste prognoosimist statistiliste mudelite abil.

Kogumik „Eesti läbi saja aasta statistikapeegli“

- Kogumiku eesmärgiks on muuta aegread elavaks☺
- Möödunud perioodid on olnud keerulised nii Eesti riikluse kui ka ühiskonna seisukohast. Eriti just totalitaarsete režiimide ajal avaldatud arvnäitajad vajavad ajastu konteksti asetamist, selgitamist mida ja kas näitajatega saab üldse mõõta. Samuti on aegade jooksul koos sotsiaalmajandusliku struktuuri ja tehnoloogilise arenguga muutunud nähtused, klassifikatsioonid ning kirjeldatavad muutujad.
- Teisisõnu, avaldatavas kogumikus oleks lisaks erinevaid valdkondi iseloomustavatele trendidele arvandmete osas ka analüüs, mis asetab muuhulgas väljatoodud arengud ajastute konteksti. Kindlasti tuleb siinkohal rõhutada seda, et aegridade taastamise tulemused on tihedas seoses kogumikus avaldatuga. Analüüsi kõige suurem fookus saab olema just taastatud aegridadel.
- Väljaantav kogumik ei piirdu ainult vaatega minevikku. Selles on peatükina ka hetkel teadaolevate eri valdkondade prognoositulemused.

Kokkuvõtlikult

- **Plaanitav töö annab väärika panuse nii juubeli tähistamisse kui ka omab suurt praktilist väärtust ajaloolisest ning statistilise järjepidevuse seisukohast.**